

4. Сергеев И.В. Инвестиции: учебник для бакалавров / И.В. Сергеев, И.И. Веретенникова, В.В. Шеховцов. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва: Издательство Юрайт, 2014 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://studme.com.ua/199211236837/investirovanie/investitsii.htm>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
7. Р. Аверчук Прямі іноземні інвестиції в Україні: війна і мир (онлайн стаття) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://voxukraine.org/uk/investments-in-ukraine-ua/#_ftn1

Липский В. В.

Причерноморский научно-исследовательский институт
экономки и инноваций, г. Одесса

ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ И ОЦЕНКА ЕЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ

Резюме

Статья посвящена исследованию инвестиционной деятельности Украины и оценки ее эффективности. Рассмотрено утверждение понятия «инвестиции», как долгосрочное вложение капитала внутри страны, так и за рубежом. Приведены определения понятия «инвестиционная деятельность» в соответствии с Международными стандартами финансовой отчетности. Указаны основные количественные и качественные показатели с помощью которых можно провести оценку состояния инвестиционной деятельности. Приведены основные страны-инвесторы. Указаны позитивные шаги, которые уже сделаны и действуют для улучшения инвестиционного климата страны.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционный климат, капиталовложения, количественные показатели, качественные показатели.

Lipskyi V. V.

Black Sea Research Institute of Economy and Innovation, Odessa

INVESTMENT ACTIVITY AND ESTIMATION OF ITS EFFICIENCY

Summary

The article is devoted to research of investment activity of Ukraine and evaluation of its efficiency. The assertion of the concept of "investment" as a long-term investment of capital inside the country and abroad is considered. The definition of "investment activity" in accordance with International Financial Reporting Standards is presented. The main quantitative and qualitative indicators with which it is possible to assess the state of investment activity are indicated. The main investor countries are presented. These positive steps have already been taken and are working to improve the country's investment climate.

Key words: investment, investment activity, investment climate, investments, quantitative indicators, qualitative indicators.

УДК 336.226

Рудь М. М.

Причерноморський науково-дослідний інститут
економіки та інновацій, м. Одеса

**АНАЛІЗ СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ
ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПОДАТКОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ**

Стаття присвячена дослідженню світової практики організації регулювання економіки із застосування податкових інструментів. Розглянуто твердження поняття «державне регулювання економіки». Зазначено перелік механізмів які включає організація регулювання податкових інструментів. Визначено, що в розвинених країнах світу набули поширення пільгові податкові режими для підприємств, які здійснюють розробку, впровадження або використання інновацій. Доведено, що практичне застосування досвіду зарубіжних країн навіть при нормально функціонуючому ринку неможливе без державного регулювання. Зазначено, що одним з ефективних податкових інструментів за для організації регулювання економіки є запровадження електронної звітності, яка призвела до зниження затрат та поліпшення звітності платників податків.

Ключові слова: державне регулювання економіки, податкові інструменти, реформування податкової системи, електронна звітність.

Постановка проблеми. В сучасний час реформування та розвитку ринкової економіки доцільно орієнтуватись на досвід інших країн, які в свою чергу які пройшли через форми організації виробничих відносин. Проте слід визначити, що в госпо-

дарстві розвинутих країн виділяють різні функції держави й первинних господарських суб'єктів. В Україні протягом останніх років спостерігається реформування податкової системи, в які входять заходи щодо прийняття Податкового кодексу,

зменшення кількості платежів, удосконалення системи нарахування та сплати податків. В свою чергу розвиток світової економіки відбувається під впливом глобалізації, де основними проявами є зростання обсягів міжнародної торгівлі та інвестицій, лібералізація та дерегуляція руху капіталів, диверсифікація світових фінансових ринків, загострення глобальної конкуренції, зростання ролі інформаційних технологій в економічному розвитку тощо. В наслідок змін досить актуальним постає питання регулювання економіки із застосуванням податкових інструментів, та доцільно провести аналіз використання світової практики щодо регулювання економіки за допомогою податкових інструментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням аналізу використання податкових систем розглядали такі вчені, як Я. Жаліло, А. Крисоватий, Н. Кравчук, І. Луніна, З. Луцишин, О. Молдован, В. Опарін, Ю. Петруня, О. Рогач, Д. Серебрянський, А. Соколовська, О. Савченко, В. Свищук, А. Федосов, А. Філіпенко, Б. Хейфець, К. Швабій та інші. Вагомий внесок у розробку як загальнометодологічних, так і окремих аспектів питання державного регулювання економічного розвитку внесли такі вчені: Л. Аведян, С. Аптекар, В. Бабаєв, Д. Богиня, В. Братишко, В. Вакулєнко, Г. Волинський, О. Гальчинський, В. Геєць, А. Гош, А. Гриценко, М. Гуревичев, М. Козоріз, І. Лукінов, О. Олійник, Б. Панасюк, А. Покритан, С. Риверчук, та ін. Вивченням проблем використання податкових інструментів досліджували: А. Крисоватий, В. Валігура, В. Вишневський, А. Веткін, В. Дедекаєв, А. Галюта та інші. Однак незважаючи на велику кількість наукових праць з питань використання податкових інструментів недостатньо вивченими є дослідження аналізу світової практики з організації регулювання економіки із застосуванням податкових інструментів.

Метою статті є проведення аналізу сучасного використання податкових інструментів та організації регулювання економіки податковими інструментами на прикладі різних країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне регулювання економіки – це цілеспрямована діяльність держави щодо створення правових, економічних і соціальних передумов, необхідних для найбільш ефективного функціонування ринкового механізму і мінімізації його негативних наслідків. Раціональне державне регулювання економічного розвитку не протистоїть механізму її ринкового регулювання й не підміняє його, а свідомо використовує його регулювальний потенціал, надає ринковим регуляторам здатність більш цілеспрямовано і ефективно впливати на економічний розвиток. У кінцевому підсумку це повинно сприяти досягненню поставлених державою цілей і пріоритетів з меншими економічними і соціальними втратами [1].

С.В. Степаненко виділяє такі основні напрями та інструментарії, що використовуються представниками різних напрямків в економічній політиці, наведено за допомогою табл. 1.

Ефективність економічної політики залежить від обраних інструментів податкової політики при визначенні часу, впродовж якого відбувається реалізація політики.

Як зазначається в ст. 1 Конституції України, Україна є соціальною правовою державою. А це приводить до того, що податкова система нашої країни повинна відповідати вимогам соціальної держави щодо рівня фінансування суспільних благ, із визначенням відповідно до цього рівня перерозподілу ВВП, який забезпечуватиме формування фінансових ресурсів, достатніх для виконання конституційно закріплених функцій держави та гарантій громадян на достатній життєвий рівень [3].

Досить важливим етапом розвитку країни є розвиток податкової системи та її регулювання, за для ефективного існування. Використовуючи податкові інструменти в процесі регулювання економіки призводить до створення умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, стимулювання розвитку підприємницької активності, інвестиційної та інноваційної діяльності країни.

Розвиток організації регулювання економіки за допомогою податкових інструментів передбачає:

- оптимізацію податкової системи з метою з метою покращення інвестиційного клімату в Україні;
- удосконалення податкового контролю для зосередження уваги контролюючих органів на тих суб'єктах господарювання, які ухиляються від сплати податків;
- мінімізація втручання контролюючих органів у роботу сумлінних платників податків;
- запровадження принципу «довіри» у відносинах податкового органу та платників податків;
- заміна постаудиту платника (що існує зараз) на поточний моніторинг його діяльності та можливість відмови від проведення постійних зустрічних перевірок [4, с. 62-63].

В процесі реформування податкової системи важливо звернути увагу на посилення контролю за наданням пільг, скасування неефективних пільг та преференцій, запровадження непрямих методів контролю доходів населення, вдосконалення механізмів стягнення податку на майно у напрямі запровадження вищих ставок оподаткування дорогих об'єктів нерухомості з метою розширення його податкової бази тощо [5].

Реформування системи податкового регулювання орієнтовано на стимулювання інноваційної діяльності, послаблення податкового тиску для тих платників податків, які сумлінно сплачують податки та інвестують кошти у виробничий та соціальний розвиток.

Таблиця 1

Основні інструменти економічної політики

№ з/п	Напрями політики	Інструменти
1	Фіскальна політика	Податкова політика; регулювання за допомогою державних витрат
2	Монетарна політика	Операції на відкритому ринку; маніпулювання банківськими резервами і процентною ставкою; прямий вплив на грошову масу
3	Фіскальна політика, Монетарна політика	Інструменти фіскальної і монетарної політик (наприклад, зниження ставки податку на прибуток та облікової ставки)
4	Навколишнє середовище	Штрафні санкції; встановлення пільгового періоду оподаткування (засоби стимулювання розвитку екологічно чистого виробництва та транспорту)

Джерело: побудовано автором на основі (Степаненко, 2014)

Кожна країна запроваджує свої шляхи та податкові інструменти податкової політики, які надають змогу уряду гнучко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та стає ефективним засобом протидії кризових явищ.

В розвинених країнах світу набули поширення пільгові податкові режими для підприємств, що здійснюють розробку, впровадження або використання інновацій, до яких відносять зменшення бази оподаткування, зниження ставки податку на прибуток корпорацій, можливість зміни строків сплати податків (податковий кредит), застосування прискореної норми амортизації.

Наприклад, у Франції для новостворених малих підприємств, що працюють у сфері новітніх технологій, встановлені податкові «канікули» тривалістю п'ять років, у Канаді їм надається можливість застосування податкового кредиту на інвестиції в НДДКР (30%), а застосування єдиної ставки податку на прибуток корпорацій розміром 12% дозволяє стимулювати розвиток малого бізнесу у наукоємних сферах економіки [6, с. 37-41].

Світова практика доводить, що податкові інструменти є одним з потужних засобів запуску інвестиційно-інноваційних процесів економіки. Кожна країна обирає конкретні податкові інструменти орієнтуючись на пріоритет забезпечення державного впливу та специфіку розвитку економіки. Одним з прикладом є США, де головним напрямом проведення податкової політики є: лібералізація ставок оподаткування, зменшення найбільших ставок, рівність податків на рівний дохід незалежно від форми вкладення капіталу, розширення бази оподаткування, скорочення фіскальної функції податків [7, с. 184].

Уряд США для подолання кризових явищ з метою запобігання зменшенню платниками своїх податкових зобов'язань намагається насамперед скоротити податкові пільги.

Якщо розглянути податкові реформи Німеччини, які починалися з 90-х рр. та спрямовані на стимулювання інвестицій та розвиток інновацій, то спостерігається застосування неоподаткованих надбавок на виробництво товарів за рахунок інвестицій, скорочення ставок корпоративного податку, зміну податкового складу, зменшення податку на дохід і прибуток з одночасним збільшенням податку на споживання, додану вартість [7, с. 186].

Регулювання податкової системи Франції спрямоване на стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів, за допомогою збільшення пільг щодо користування коштами податкового кредиту, спрощення порядку та процедури оформлення права на пільги, створення сприятливих умов для середніх і малих підприємств, які починають або розширюють свою науково-технічну діяльність [7, с. 187].

В Україні одним з основних впроваджених податкових інструментів є механізм звітування платників податків шляхом подання електронної звітності. Даний механізм являється напрямом поліпшення процесу обслуговування платників податків, який дозволяє уникнути черги, зекономити час та гроші на доставку звітності до податкових органів, й дозволяє виконати спеціальні розрахунки за допомогою програмного забезпечення звітності.

Впровадження в Україні електронного документообігу прирівнює нас до світових економічних стандартів, так як понад 60 розвинутих країн відмовилась від паперового документообігу й використовують електронну форму звітності.

Досить актуально в якості прикладу навести Німеччину, яка прийняла у 1997 році закон про

електронно-цифровий підпис та починаючи з 1999 року почали в електронному вигляді здавати податкові декларації.

За даними Державної фіскальної служби України у 1986 році у США вперше пройшло апробацію подання податкової звітності по каналах зв'язку. Експеримент, у якому брали участь три міста, виявився настільки успішним, що в наступному році до нього включилися ще чотири міста. У 1988 році у програмі брали участь уже 14 штатів. У 1998 році Конгрес США поставив за мету: до 2007 року 80% усіх звітів має подаватися в електронному вигляді. Рішення підкріпили законодавчо: у 2006 році було видано постанови, які забороняли подавати деякі звіти іншим способом, ніж електронний. А юридичним особам, що мають більш як 10 млн. дол. активів, відтепер ніяк не уникнути використання нових технологій (раніше це поширювалося лише на осіб з кількістю активів у 50 млн. дол.) [3].

На даний час американці подають звітність такими способами:

- складення та відправка звітності через аудиторську фірму-посередника;

- самостійне заповнення через програмне забезпечення й відправка через оператора (кожне оновлення програмного забезпечення приблизно 50 дол. для американців);

- заповнення он-лайн на сайтах спец операторів, які знаходяться на порталі Служби національних доходів (вартість заповнення одного звіту від 10 – 40 дол., фізичні особи з доходом менше 50 тис. дол. на рік заповнюють безкоштовно). Даний доступ називають «Free file» [3].

У Словенії також використовують систему електронного документообігу, за допомогою якої заповнюють заявки на відшкодування ПДВ під час обміну товарами серед країн Європейського Союзу й сплачують ПДВ із он-лайн-продажу для будь-якої країни Європейського Союзу, відповідно до директиви ЄС про електронну торгівлю.

Проте у Естонії практикують часткове електронний документообіг, так як платникам податків дозволяється обирати спосіб подання податкових декларацій, проте Міністерство фінансів зобов'язує усі державні установи у яких є вихід до мережі Інтернет подавати в електронній формі.

В свою чергу в Ірландії повністю інтегрована електронний документообіг, який надає змогу 24 години на добу та у будь-якому місці здійснити електронне декларування та сплату різних податків і зборів.

В Україні успішна реалізація податкових реформ значною мірою залежить від податкової політики та стабільного функціонування податкової системи, а тому для забезпечення очікуваних результатів необхідним є її суттєве реформування. Слід зазначити, що О. Савченко обґрунтовує пропозиції, відповідно до яких, наприклад, податок на доходи фізичних осіб має становити 0% у разі, коли їх розмір не перевищує однієї мінімальної зарплати, 10% – у разі перевищення доходів розміру однієї мінімальної зарплати, 15% – на доходи, розмір яких перевищує десять мінімальних зарплат. Податок на додану вартість має становити 15%, а податок на прибуток підприємств, який розраховується за міжнародними стандартами, має становити 15%, податок на виплату дивідендів – 5%, податок на продаж житла і транспортних засобів – 2%, податок на продаж іноземної валюти та цінних паперів – 1%. Підприємства малого та середнього бізнесу з оборотом до 25 млн. гривень повинні мати право замінити податок на прибуток податком з продажу за ставкою 2%, а ПДВ – податком з продажу за ставкою 3% [8, с. 41-42].

Доцільно зазначити, що застосування пільгових податкових режимів в Україні в основному спрямоване на стимулювання розвитку сфери малого підприємництва і передбачає стягування єдиного податку для фізичних і юридичних осіб, фіксованого податку, а також спеціального торгового патенту. Реформування податкової системи має зосереджуватися на корекції засад податкової системи та вдосконаленні механізмів і процедур задля поєднання завдань сприятливості податкової політики для підприємництва та розвитку, достатньої фіскальної ефективності й реалізації соціальних функцій податків [9, с. 99-100].

Висновки. Узагальнивши вищевикладене, можна зробити висновок про те, що практичне застосування зарубіжних країн говорить про нормальне функціонування ринку неможливе без державного регулювання. Світове використання різноманітних

податкових інструментів доводить збереження узгодженості дії та дає змогу суттєво впливати на перебіг господарських процесів. Використання податкових інструментів в умовах фінансової кризи дозволяє усувати негативні наслідки для розвитку національної економіки. В більшості країн доцільне зміцнення податкових інструментів безпосередньо спрямованих на прискорення амортизації обладнання та машин, надання інвестиційного податкового кредиту, стимулювання вкладення коштів у НДДКР.

Також одним з ефективних податкових інструментів за для організації регулювання економіки є запровадження електронної звітності, яка призвела до зниження затрат та поліпшення звітності платників податків, полегшення процедур, спрощення отримання та обробки звітності, безконтактний метод, який унеможливило зловживання у податковій сфері.

Список літератури:

1. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / Д.М. Стеченко. – К.: МАУП, 2008. – 176 с.
2. Степаненко С.В. Основні підходи, напрями та інструментарії державного регулювання економіки 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2013-2/doc/2/03.pdf>
3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/arkhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/mrdosvid/>
4. Петруня Ю. Податкові інструменти регулювання економічних процесів / Ю. Петруня // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2012 – № 5. – С. 59-66.
5. Штань М.В. Податкові інструменти регулювання економіки України в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/viewFile/2458/2190
6. Молдован О.О. Стратегія реформування системи державних фінансів України: завдання, пріоритети, механізми: аналіт. доп. / О.О. Молдован. – К.: НІСД, 2014. – 48 с.
7. Литвиненко Я.В. Податкова політика / Я.В. Литвиненко. – К.: МАУП, 2003. – 224 с.
8. Савченко О. Реформи, які потрібні суспільству / О. Савченко // Вісник Міністерства доходів і зборів України. – 2014. – № 39. – С. 40-42.
9. Системна криза в Україні: передумови, ризики, шляхи подолання : аналіт. доп. / Я.А. Жаліло, К.А. Кононенко, В.М. Яблонський [та ін.]; за заг. ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2014. – 132 с.

Рудь Н. Н.

Причерноморский научно-исследовательский институт экономики и инноваций, г. Одесса

АНАЛИЗ МИРОВОЙ ПРАКТИКИ ОРГАНИЗАЦИИ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ С ПРИМЕНЕНИЕМ НАЛОГОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ

Резюме

Статья посвящена исследованию мировой практики организации регулирования экономики с применением налоговых инструментов. Рассмотрено и усовершенствовано понятие «государственное регулирование экономики». Указан перечень механизмов, которые включает организация регулирования с помощью налоговых инструментов. Определено, что в развитых странах мира получили распространение льготные налоговые режимы для предприятий, осуществляющих разработку, внедрение или использование инноваций. Доказано, что практическое применение опыта зарубежных стран даже при нормально функционирующем рынке невозможно без государственного регулирования. Отмечено, что одним из эффективных налоговых инструментов для организации регулирования экономики является внедрение электронной отчетности, которая приведет в том числе к снижению затрат.

Ключевые слова: государственное регулирование экономики, налоговые инструменты, реформирование налоговой системы, электронная отчетность.

Rud' M. M.

Black Sea Research Institute of Economy and Innovation, Odessa

ANALYSIS OF THE WORLD PRACTICE OF THE ORGANIZATION OF ECONOMIC REGULATION WITH USING TAX INSTRUMENTS

Summary

The article is devoted to the study of the world practice of organizing the regulation of the economy with the use of tax instruments. The concept of "state regulation of the economy" was reviewed and improved. A list of mechanisms that includes the organization of regulation using tax instruments is indicated. It has been determined that in the developed countries of the world, preferential tax regimes for enterprises engaged in the development, introduction or use of innovations have become widespread. It is proved that the practical application of the experience of foreign countries even with a normally functioning market is impossible without government regulation. It was noted that one of the effective tax tools for organizing the regulation of the economy is the introduction of electronic reporting, which will also lead to a reduction in costs.

Key words: state regulation of the economy, tax instruments, tax system reform, electronic reporting.